

ЗМІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СНАУ

Університет,
що перетворює виклики
на можливості

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції
викладачів, аспірантів та студентів
Сумського НАУ

(13-17 квітня 2026 р.)

УДК 631.4(477.52-25(06)

Рекомендовано до друку науково-координаційною радою Сумського національного аграрного університету (протокол № 9 від 21.04.2026 р.)

Редакційна колегія:

Данько Ю.І., д.е.н., професор
Геєнко М.М., к.е.н., професор
Харченко Т.О., д.н. з держ. управління, доцент
Думанчук М.Ю., к.т.н., доцент
Чех О.О., д.ф.
Масик І.М., к.с.-г.н., доцент
Михайліченко М.А., к.і.н., доцент
Срібняк Н.М., к.т.н., доцент
Синенко Т.П., д.ф., доцент
Шкромада О.І., д.вет.н., професор

М 34 Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (13-17 квітня 2026 р.). – Суми, 2026. – 501 с.

У збірку увійшли тези доповідей науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського національного аграрного університету.

Для викладачів, студентів, аспірантів інших навчальних закладів.

Відповідальність за точність наведених фактів, цитат та ін. лягає на авторів опублікованих матеріалів. Передрук матеріалів з дозволу редакції.

Друкується в авторській редакції

ЕТИКА ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ

Гримайло М.О., асистент кафедри геодезії та землеустрою
Сумський НАУ

Земля як основний природний ресурс і об'єкт правового регулювання посідає особливе місце в системі суспільних відносин. Проблематика моральних засад землекористування набуває дедалі більшої актуальності в контексті реформування земельних відносин в Україні, відкриття ринку сільськогосподарських земель та зростаючих екологічних викликів. Попри значний масив наукових розробок у галузі, питання етики земельних відносин залишається недостатньо дослідженим у вітчизняній науці. Земельні відносини являють собою складний комплекс економічних, соціальних та правових зв'язків між фізичними і юридичними особами з приводу землі. Саме в цьому контексті виникає об'єктивна потреба у виробленні цілісного поняття «етика земельних відносин» та комплексній характеристиці її змісту.

З огляду на етимологічне походження, термін «етика» (від грецьк. *ethos* — звичай) означає науку про мораль, сукупність норм поведінки та моральних принципів, що регулюють взаємини між людьми [1, с. 204]. У контексті земельних відносин зазначене поняття набуває специфічного змісту, зумовленого особливим статусом землі: вона одночасно є природним об'єктом, основою суверенітету держави та засобом виробництва. Ця поліфункціональність землі не дозволяє розглядати її виключно крізь призму цивільного обігу чи господарського використання, а потребує формування відповідного морально-етичного ставлення до неї з боку суспільства й держави.

Фундаментальне значення для розуміння етики земельних відносин має концепція «Етики землі» (*Land Ethic*), розроблена американським екологом Олдо Леопольдом і викладена у праці «Альманах піщаного округу» (1949 р.). Учений обґрунтував ідею, що земля є не просто товаром або ресурсом, а живим співтовариством, органічною частиною якого є людина [2]. За Леопольдом, етичне ставлення до землі передбачає визнання самостійної цінності природних екосистем та суттєве обмеження права людини на нерегульоване її використання. Попри те що зазначена концепція сформована у рамках екологічної науки, вона становить безперечну методологічну цінність для дослідження моральних засад земельного законодавства.

У вітчизняній науці поняття «етика земельних відносин» практично не розроблялось як самостійна правова категорія. Разом з тим певні підходи до осмислення ціннісних засад землекористування простежуються в наукових роботах окремих дослідників. Зокрема, А. Третяк справедливо наголошує, що естетичні почуття людини значною мірою формувалися у прямому зв'язку з поняттям краси природи, що свідчить про глибокий вплив землі на свідомість і культуру суспільства. Відповідно, при розробці земельної політики та прийнятті законів слід виявляти делікатність і здоровий глузд, а формулювання правових норм повинне передувати суспільній згоді щодо філософських цінностей і принципів, на яких будується фундамент суспільства [3, с. 113]. Наведені міркування знаходять підтримку в більш широкому науковому контексті. Погоджуючись з позицією З. Герасимчука та А. Крисака, слід відзначити, що вдосконалення регулювання земельних відносин є необхідною передумовою сталого розвитку земельно-ресурсної сфери, а синергетичний ефект відповідного механізму досягається завдяки взаємопов'язаній системі екологічних інструментів, спрямованих на раціональне використання, інституціоналізовану систему володіння і розпорядження, збалансовані охороною та відтворенням земельних ресурсів [4, с. 14].

На підставі проведеного аналізу пропонується таке визначення досліджуваного поняття: етика земельних відносин — це система моральних принципів, норм і цінностей, що визначають належну поведінку суб'єктів земельних правовідносин щодо раціонального, справедливого та відповідального використання землі як природного ресурсу, об'єкта власності та складової навколишнього природного середовища.

Отже, етика земельних відносин є багатовимірним явищем, що перебуває на перетині правової науки, екологічної етики та соціальної філософії. Її формування як самостійної наукової категорії є важливою умовою створення ефективного та ціннісно обґрунтованого механізму правового регулювання у сфері земельних відносин. Подальший розвиток цього напрямку досліджень вбачається у систематизації принципів етики земельних відносин, аналізі їх відображення у чинному законодавстві та розробці пропозицій щодо його вдосконалення з урахуванням морально-етичних стандартів відповідального землекористування.

Список використаних джерел: 1. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ: Абрис, 2002. VI, 742 с.; 2. Michael P. Nelso. Aldo Leopold, Environmental Ethics, and The Land Ethic. *Wildlife Society Bulletin*, Vol. 26, No. 4. URL: <http://www.jstor.org/stable/3783545> ; 3. Третяк А.М. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навчальний посібник. Київ, 2002. 280 с.; 4. Герасимчук З.В., Крисак А.І. Систематизація екологічних інструментів регулювання земельних відносин на засадах сталості. *Агросвіт*. 2016. №24. С. 8-14